

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น 2) พัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น และ 3) ศึกษาผลของโปรแกรมความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นที่พัฒนาขึ้นต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผลผลิตอื่นๆ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2548 ถึง ธันวาคม 2550 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมุทรพลมดุง) คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2-3) จำนวน 143 คน ผู้ปกครองนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) จำนวน 240 คน และครูช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 16 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย ครูให้ความร่วมมือเมื่อพบนักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ครูมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน โรงเรียนมีการติดต่อสื่อสารถึงผู้ปกครองโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือตามที่โรงเรียนแจ้ง และโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายในชุมชนในการพัฒนานักเรียน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น คือ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านการเรียน โรงเรียนขาดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูขาดการสนับสนุนการทำงาน ครูบางส่วนขาดการประสานความร่วมมือในการจัดการช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครองไม่สามารถจัดเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ ผู้ปกครองขาดทักษะในการใช้วินัยทางบวกและการอบรมนักเรียน ขาดทักษะการสื่อสารในการจัดการกับปัญหาของนักเรียน ขาดโอกาสในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปกครอง ผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมต่อเมื่อจำเป็น ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและการศึกษาน้อย และมีแหล่งความเสี่ยงอยู่ในชุมชน

2. โปรแกรมความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะดังนี้

2.1 เป็นการบูรณาการแนวคิดเชิงนิเวศน์ แนวคิดการร่วมมือและแนวคิดการป้องกันเบื้องต้น โดยดำเนินการศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ทั้งในระดับบุคคลและสิ่งแวดล้อม แนวทางการดำเนินการเพื่อเพิ่มปัจจัยสนับสนุนและลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือ ใช้วิธีการ “ปรับงานเดิม เสริมงานใหม่ ใส่ความร่วมมือ” ด้วยการให้ความรู้ การจัดระบบของโรงเรียน การขจัดข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรในตัวผู้ปกครองและครู และการขอรับความสนับสนุนจากเครือข่ายนอกโรงเรียน

2.2 เป็นการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อเพิ่มปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ การติดต่อสื่อสารเชิงรุกกับผู้ปกครอง การพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครอง การนำผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม และการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในชุมชน ส่วนกิจกรรม/โครงการที่จัดขึ้นเพื่อลดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ การพัฒนาลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การขจัดข้อจำกัดด้านเวลา และการขจัดข้อจำกัดด้านทรัพยากรในส่วนบุคคล

2.3 เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน โดยการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม รวมทั้งร่วมกิจกรรม และร่วมประเมินผล

3. ผลของโปรแกรมความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้

3.1 นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงเกือบทุกด้านไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศด้านเดียวที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนด้านอื่นๆ ลดลง

3.2 ครูให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน มีการติดต่อสื่อสารและสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ปกครอง ครูมีความเข้าใจนักเรียนและผู้ปกครอง ตลอดจนครูมีความรู้สึกที่ดีกับผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น

3.3 ผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ มีความรู้ในการอบรมดูแลจัดการปัญหา และเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น มีการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาและป้องกันแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน มีความรู้สึกที่ดีต่อครูและผู้บริหารของโรงเรียน และมองเห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนร่วมกับโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

3.4 ผลผลิตอื่นๆ จากโปรแกรมความร่วมมือ ได้แก่ โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีการรวมกลุ่มอาสาสมัครป้องกันปัญหาจากการดื่มสุรา สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างโรงเรียนและคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีเอกสารเผยแพร่ความรู้ต่างๆ จำนวนผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการเพิ่มมากขึ้น และได้มีการประเมินผลโครงการที่จัดขึ้น

The purposes of this research were : 1) to study resources and barriers factors related to a family – school collaboration in preventing adolescent students’ risk behaviors; 2) to establish a collaborative family – school program to prevent adolescent students’ risk behaviors; and 3) to study outcomes of the collaborative family – school program. The research design was a Participatory Action Research (PAR) conducted during November 2005 to December 2007. The data collection consisted of both quantitative and qualitative methods using questionnaires, interviews, and focus group discussions. The subjects were 143 Level III (Mathayomsuksa 2-3) students, 240 Level III (Mathayomsuksa 1-3) parents, and 16 Level III teachers of Tesaban 2 School, Wad Saneiha (Smukpolphadung). Quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and qualitative data were content analysis.

The results were as follows:

1) Resources factors of the family–school collaboration program to prevent adolescent students’ risk behaviors were : the majority of the students were at the low level of risk behaviors, teachers cooperated to help problem students; teachers provided activities to enhance students’ desired behaviors; the school contacted parents through various activities; parents cooperated with the program when requested by the school; and the school was collaboratively supported by the community networks to develop students’ behaviors. Barriers factors were : students’ risk behaviors were highly related to learning; the school lacked the systems to assist students at risk; parents did not have time to be involved in the school activities; parents lacked skills to positively discipline their children; school did not have an opportunity to build up the relationship among parents; parents participated in school activities when necessary; the majority of parents were low-income and had a low level of education and there were risk places nearby school.

2) The collaborative family – school program to prevent adolescent students’ risk behaviors were identified as follows:

2.1) It was an integration program that included ecological, collaborative and primary preventive concepts. Its purpose was to study resources and barriers that enhanced collaboration between parents and school in developing students in both individual and environmental factors. The suggested ways to increase the resource factors and decrease barriers were : modifying existing school activities, promoting new activities and enhancing collaboration. The activities were provided by increasing knowledge, reorganizing school system, decreasing time limitation, decreasing weaknesses of parents and teachers, and getting support from the community networks.

2.2) It provided activities/projects to increase resources for enhancing family - school collaboration to prevent students’ risk behaviors. The activities included reaching out to contact parents, developing parent networks, persuading parents to participate in school activities and collaborating with

community networks. In order to decrease barriers, the programs should include the following activities : fostering students' desired behaviors; setting a school system to help students; decreasing time limitation and individual weaknesses of parents and teachers.

2.3) It provided a shared responsibilities between family and the school by setting up the collaboration in planning, making decision, conducting activities and evaluation.

3) The outcomes of the family – school collaboration program to prevent adolescent students' risk behaviors were as follows :

3.1) Most students' risk behaviors were decreased, except sexual risk behaviors, which were increased.

3.2) The collaboration of teachers and family in helping and fostering students were : teachers contacted and built up the good relationship with parents; teachers gained a better understanding of their students and the parents and they had positive attitudes towards the parents.

3.3) Parents changed their ways of socializing with their children. They better understood the nature of adolescents and their problems. Parents collaborated with the school in fostering and preventing the problem behaviors. They gained positive attitudes towards teachers and school principal. They increased more awareness of working with the school in fostering students.

3.4) Other outcomes of the program included the following : the school established a system in helping students and a committee-parent network; there was a volunteer group to prevent drug-alcohol problems; and there were networks of academic cooperation between the school and the Faculty of Education, Silpakorn University. The cooperation included distributing academic documents related to the prevention of the problem and the collaboration. As a result, the number of parents participated in the program was increased. The program was evaluated.